

Александрук І. В.,
кандидат філологічних наук,
доцент кафедри іноземних мов хіміко-фізичних факультетів
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
E-mail: ira_alex999@ukr.net

СТРУКТУРА ТА ЗАСОБИ ВЕРБАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПТУАЛЬНОЇ КАТЕГОРІЇ «ПРИРОДА МОЖЛИВОГО СВІТУ» (НА МАТЕРІАЛІ СУЧАСНИХ ФЕНТЕЗІЙНИХ ТВОРІВ)

У статті розглядаються проблеми категоризації та концептуалізації можливого світу, представленого у сучасних фентезійних творах, а також аналізуються засоби вербалізації та структура концептуальної категорії «природа». Саме мовні засоби визначають та вказують межі певної категорії, яка формується у свідомості людини. Встановлено, що до структури концептуальної категорії «природа» входять субкатегорії «рослина», «тварина» та «істота», у яких виділяються різноманітні складники. Субкатегорія «істота» виявилась найбільш продуктивною, представленою у мові номінативними одиницями (неологізмами та okazionalizmami), що вживаються на позначення рослин, тварин та істот можливого світу.

Ключові слова: концептуалізація, категоризація, концептуальна категорія, можливий світ.

У сучасній лінгвістиці продовжують залишатися актуальними питання, що стосуються способів об'єктивації світу (J. M. Anderson, D. A. Cruse, W. U. Dressler, R. W. Gibbs, L. Lipka) та з'ясування, яким чином мова допомагає категоризувати і концептуалізувати світ (реальний чи можливий) (А. Д. Белова, А. Вежбицька, І. О. Голубовська, О. О. Селіванова, S. Glucksberg, Z. Kovacs, E. Rosh, L. Talmy, J. R. Taylor, M. Turner), що і зумовлює **актуальність** нашого дослідження. **Мета** роботи – проаналізувати засоби вербалізації і структуру концептуальної категорії «природа». Відповідно до вказаної мети передбачається вирішення наступних **завдань**: визначити засоби вербалізації концептуальної категорії «природа»; з'ясувати структуру цієї категорії; дослідити когнітивні та мовні механізми творення номінативних одиниць. **Об'єктом** дослідження є номінативні одиниці (okazionalizmi та neologizmi), які позначають елементи природи можливого світу (надалі МС), представленого у сучасних творах жанру фентезі. **Предметом** дослідження є семантичні, лінгвокогнітивні та структурні аспекти номінативних одиниць сучасних фентезійних творів.

Навколишній світ та людина не лише в реальному, а і в МС завжди взаємодіють та існують невід'ємно одне від одного. Навколишній світ складається з безлічі живих організмів, тварин та рослин, які відіграють важливу роль у житті людини (використовуються для виготовлення різних артефактів, масел, настоїв, використовуються як продукти харчування, ліки, інгредієнти для чаклунства). Для кожного класу об'єктів навколишнього МС виокремлюється притаманний лише для них набір якостей, властивостей та характеристик, що представляють ці об'єкти з різних сторін. Основний акцент робиться на функцію, зовнішній вигляд та дію. Всі об'єкти навколишнього МС мають магічні властивості.

У субкатегорії «рослина» ми виокремили низку складників.

Рослина. У МС рослина *aconite* «борець, аконіт» відома під різними назвами – *monkshood* та *wolfsbane*. Ця рослина виступає одним із складових інгредієнтів снодійного напою, який готують у світі чарівників: *asphodel and wormwood make a sleeping potion so powerful it is known as the Draught of Living Death* [11]. Назва походить від латинської назви рослини *Aconitum lycoctonum*, що утворилася внаслідок усічення запозиченого слова [9]. Поява назви *wolfsbane* пов'язана з дослівним перекладом латинської назви «вбивати вовка» [9]. У Середньовіччі з'явилася нова назва рослини *monkshood* через схожість квітки та одягу ченців [8].

Mandragora (Mandrake) – рослина МС, яка має специфічні властивості: *squirmed, kicked, flailed their sharp little fists, and gnashed their teeth; shrieked when pulled from the ground* [12]. У можливій реальності ця рослина слугує для приготування настою, що повертає людині її природний вигляд.

Грецькою назва рослини означає «шкідливий для худоби». Крім цих назв, існує ще й арабська назва рослини – *Satan's apple* «яблуко Сатани». Корінь рослини мандрагори нагадує за формою людину. У давнину вважали, що ця рослина здатна відганяти злих духів та лікувати всі хвороби [8].

Наявність слова *Devil's* «дияволу» назві рослини вказує на небезпеку. У назві присутня лексична одиниця *snare* «капкан, петля, потрапити у капкан, петлю», яка актуалізує характерну дію рослини – *Devil's Snare: it was not an innocent Flitterbloom, but a cutting of Devil's Snare which, when touched by the convalescent Mr Bode, throttled him instantly* [14].

Назва рослини MC *Asphinx* утворена від найменування міфічної істоти, котра нагадує василіска. Ця істота здатна миттєво вбивати свою жертву, перетворюючи її на камінь [1]. Відвар цієї трави може дуже швидко вбити будь-яку живу істоту: *the Asphinx – poisonous plant, causes death* [1, с. 187].

Рослину *knotgrass* [12] використовують для приготування напою, що дозволяє одній людині перетворитися на іншу. У складі номінативної одиниці присутня лексема *knot* «вузол, зв'язка» [2].

Dittany [11] – інгредієнт любовного напою. Англійською означає «ясинець» [2]. Батьківщиною рослини вважають острів Крит, де її використовують як антисептичний засіб та чай, а також як інгредієнт любовного настою [8].

У MC Дж. К. Роулінг *Abyssinian Shrivelfigs* – рослина, яку вирощують для приготування магичних напоїв: *Professor Sprout set them all to work pruning the Abyssinian Shrivelfigs* [12]. До назви рослини MC *Abyssinian Shrivelfigs* входить прикметник *Abyssinian*, утворений від назви країни *Abyssinia* (назва країни Ефіопія). Отже, у назві рослини об'єктивується її територіальна віднесеність.

Щоб убити людину чи злу чарівну істоту, у MC готують напій із *hellebore* «чемериця»: *Add powdered moonstone, stir three times counter-clockwise, allow to simmer for seven minutes then add two drops of syrup of hellebore* [13]. Назва рослини походить від слів грецької мови *elein* «вражати» та *bora* «їжа» [8; 9]. У давнину цю рослину використовували для лікування божевілля. Також вважали, що рослина захищає від злих духів та допомагає стати невидимим [8].

Як і *hellebore, asphodel* «асфодель» [12] теж використовують для приготування смертельного напою. У Греції рослина асоціюється з потойбічним світом та життям після смерті [8].

Mugwort «полин» виступає одним з інгредієнтів магичних напоїв [4]. Ще з давніх часів полин додавали до напоїв, щоб вони мали гіркуватий присмак. До складу назви входить іменник англійської мови *tug* «кухоль». Шляхом метонімічного перенесення у назві рослини концептуалізується предмет. Згідно з іншою версією, назва рослини походить від давньоскандинавського слова *muggi*, що має значення «болото» [8]. Зазвичай ця рослина росте на берегах водойм, у болотистій місцевості. У Середньовіччі полин використовували як інгредієнт любовних напоїв [9].

У MC рослини використовують для: загоєння ран – *the aum-plant made wounds heal faster* [5]; як заспокійливий засіб – *Tincture of maupop. It's a strong sedative and also a painkiller. I've heard my pa say that it settles people who are in a state of nervous shakes* [5]; приготування їжі – *the tava bread is a plant for making bread* [4]; як антидот – *leaves of quassin doe, the antidote for ten-step poison* [4].

Дерево. У назві дерев MC концептуалізується етнос, який їх вирощує – *the Shaduki apple* [18]; *the elf-tree* [10].

До назви дерева входить слово *wand* «паличка», яку з нього виготовляють – *wand-trees* [13]. Отже, у назві дерева MC концептуалізується предмет.

Характерною ознакою, що допомагає людині вирізати дерево MC з-поміж інших, виступає певний колір – *the dark-needled trees* [10], *the yellow-tinged willow* [17].

Наявність у назві лексем *flesh-eating* «м'ясоїдний» та *whomping* «бити, вдаряти» вказує на характерні дії рослини MC – *the Whomping Willow* [13]; *the Flesh-Eating Trees* [15].

У MC *Avendesora* відоме як дерево життя *The Tree of Life: The Tree of Life was supposed to have all sorts of miraculous qualities* [7].

Кущ. Характерною особливістю куща MC є його гострі отруйні голки: *odd-shaped bush that was as quilled as the Splinterscat, needles pointing in every directions. As she started in disbelief, leaves folded about the needles to hide them, and the bush took on harmless look once more. «That is Darter»* [1, с. 94].

Назва рослини утворена від найменування дротика, який кидають у грі дартс [2]. У назві куща концептуалізується форма та характерна особливість, гострота.

До складу назви рослини *Flutterbybush* [EW]входить архаїзм *Flutterby*, що вживався на позначення «метелика», та слово *bush* «кущ»[2]. Цей кущ, як і метелик, тремтів та коливався на вітрі. У назві рослини концептуалізується характерна дія метелика.

Трава. До складу оказіоналізму *gillyweed* входить лексема англійської мови *weed* «трава, бур'ян»[2]. Гаррі Поттер використовує цю рослину для дихання під водою: *Rightbeforeyougointothelake, sir – gillyweed! «What's it do?» said Harry, staring at the gillyweed. «It will make Harry Potter breathe underwater, sir!»*[14].

Квітка. У назві квітки актуалізується її місце – *the rose-which-was-born-in-a-lizard* [18] чи час появи – *the lily-berries-who-were-born-at-noon* [18]. Лексична одиниця *glass* має значення «скло»[2]. У назві квітки концептуалізується її характерна ознака – *aglass-flower* [16].

Гриб. Невід'ємним складником напоїв, що спричиняють смерть, виступає гриб *Toadstools* [12]. Поява назви *toadstool* достеменно невідома. Цей термін вживається на позначення всіх видів отруйних грибів, а також одного з його представників – мухомора. Згідно з однією версією, англійська назва походить від німецького слова *Krötenschwamm* «жаба, що плаває»[8]. За іншою версією, назва пов'язана із німецьким словом *Todesstuhl*«стілець смерті» [8]. Зауважимо, що в німецькій це слово не вживається стосовно грибів.

Усі представники світу фауни МС мають магичні здібності чи властивості (можуть розмовляти, мають дар телепатії). У МС тварини використовуються для охорони помешкань людини, полювання, для приготування їжі, беруть участь у магичних ритуалах.

У цій субкатегорії ми виділили номінативні одиниці, які вербалізують концепт «тварина».

Кіт. *Mistcat* – назва породи котів МС: *It is a rare creature than either of those. Most know it as the mistcat* [6, с. 350]. До складу інновації входить англійське слово *mist* «туман»[2], що вказує на погодні умови, під час яких можна спіймати чи побачити цього кота.

Спеціальна порода котів МС *huntingcat* використовується не для полювання, а заради насолоди: *King Shrewd's first queen, Queen Constance, kept a little huntingcat, but more for pleasure and companionship than sport* [6, с. 274].

Собака. У романах про Гаррі Поттера *Grim* – примарна тварина, яку можна побачити на цвинтарях: *the Grim, the giant spectral dog* [13]. Англійською *grim* означає «похмурий»[2]. В англійському фольклорі це чорний собака, якого вважають породженням потойбічного світу. Він нападає на тих, хто подорожує вночі, та забирає їхні душі до пекла [3].

Улюблений собака сторожа школи магії має назву *Fang: They found Fang, the boarhound, sitting outside with a bandaged tail when they went to tell Hagrid, who opened a window to talk to them* [13]. Назва утворена від іменника англійської мови *fang*«ікло» [2]. У власній назві шляхом метонімічного перенесення концептуалізується частина тіла.

Ripper – велетенський, злий бульдог: *In one hand she held an enormous suitcase, and tucked under the other was an old and evil-tempered bulldog. «Ripper can have some tea out of my saucer», said Aunt Marge as they all proceeded into the kitchen, leaving Harry alone in the hall with the suitcase* [13]. В англійській мові слово *ripper* має значення «той, що рве» [2]. Отже, шляхом метафоричного перенесення у власній назві концептуалізується характерна дія.

Олень. *Yellowhorn* – назва виду карликових оленів МС: *Coming out of the forest onto the southern slopes of the hill was a herd of Yellowhorn, a species of dwarf deer common west of the mountains* [18]. У складі номінативної одиниці *Yellowhorn* присутні слова *yellow* «жовтий» та *horn* «ріг» [2]. Шляхом метонімічного перенесення у назві об'єктивується частина тіла та колір.

Павук. *MosagtaAragog* – назви гігантських павуків МС: *Aragog! itcalled. I was not born in the castle. I come from a distant land. A traveler gave me to Hagrid when I was an egg. Hagrid was only a boy, but he cared for me, hidden in a cupboard in the castle, feeding me on scraps from the table. Hagrid is my good friend, and a good man. When I was discovered, and blamed for the death of a girl, he protected me. I*

have lived here in the forest ever since, where Hagrid still visits me He even found me a wife, Mosag, and you see how our family has grown, all through Hagrid's goodness [12]. В оказіональній інновації *Mosag* можна виділити морфему *sag* «звисати» [2]. У власній назві актуалізується певна дія, яку виконують павуки. До складу інновації *Aragog* входить латинська коренева морфема *ara*, яка походить від латинського слова «*arain*». Зауважимо, що це слово вживалося графстві Ноттінгемшир у XVII–XVIII ст. на позначення павуків великих розмірів [9]. У британському фольклорі *gog* – ім'я одного з двох представників раси гігантів, якого знищив Брут, легендарний засновник Британії [3].

Під час аналізу ми виявили значну кількість номінативних одиниць, які важко піддаються класифікації. Керуючись дефініціями та текстовими описами, ми вирішили віднести ці номінативні одиниці до субкатегорії «істота». Наприклад, Т. Брукс вживає неологічну одиницю *Tree Squeak* на позначення представника фауни МС: *That is just a Tree Squeak! Completely harmless. They are frightened of everything. That is what keeps them alive. That and their quickness. Fastest things on Morrowindl. Smart, too* [1, с. 297]. У назві істоти концептуалізується місце, де вона живе, на що вказує лексична одиниця *tree* «дерево» [2]. У назві істоти присутнє слово *squeak* «пищати» [2]. Отже, у назві об'єктивується звук, який вона видає.

У назві істот МС *Cornish pixies* актуалізується назва місцевості, де вони найчастіше зустрічаються. Англійською *Cornish* має значення «корнуельський». Ці істоти мають яскравий синій колір, різкий голос та завжди коять безлад, шкоду: *Devilish tricky little blighters they can be! The pixies were electric blue and about eight inches high, with pointed faces and voices so shrill it was like listening to a lot of budgies arguing* [12]. Згідно з однією із гіпотез, назва цих створінь походить від шведського діалектного слова *piskie*, що має значення «маленький казковий персонаж» [3; 9].

У МС К. Валенте *Lamia* – істота блакитного кольору, що живе у воді та живиться кров'ю великих риб: *Lamia were the bluest of all blue things, our fins snapping bright, our skin like an ink spill, our lures glowing ghostly, blue light in the blue dark. When the tides were shocking and new, and the Lamia sucked the blood from the fat blue fish of the sea depths, my grandmother many times floated on the water, bathing in the moonlight, letting it turn her skin to silver and azure. From this vantage she saw a terrible thing, and her cerulean heart froze in her breast. We are deep-water fish, the Lamia* [18]. У грецькій міфології Ламія була прекрасною королевою Лівії, яка перетворилася на демона, що пив кров невинних дітей. Грецькою власне ім'я означає «та, що п'є кров дітей» [3].

Деякі істоти МС зазвичай мають неповний життєвий цикл, що є результатом злого винаходу, а основне їх завдання – творити шкоду, руйнацію та смерть. Наприклад, *Horcrux* – істота, при створенні якої використовується частка душі творця і яка може існувати не лише у речах, а і в іншій людині. Щоб розділити душу, творець має вбити чаклуна, відьму чи просту людину. Якщо ця істота перебуває у людині, тоді вона поглинає її душу: *To create a Horcrux the spell-caster must have split his or her soul into fragments, so that one fragment can be implanted within the Horcrux while the other is retained in the spell-caster's own body. The act of splitting the soul is accomplished by committing murder, which rips the soul apart. It doesn't matter whether the victim is a wizard, witch or muggle* [15, с. 137].

Окремі істоти виступають фізичним втіленням зла і темної магії – *Killeshan, a creature of black magic, heir to the Elfstones, keeper of the Ruhk Staff and the Loden* [1, с. 368]; *a screeching was a creature of Subtractive Magic, the Keeper's assassins* [16]. Отже, номінативні одиниці (неологізми та оказіоналізми) об'єктивують у мові концепт «істота».

Таким чином, категоризація і концептуалізація становлять собою два взаємопов'язані процеси: перший спрямований на виділення мінімальних змістових одиниць людського досвіду, а другий – на їх поєднання. Метафора та метонімія безпосередньо задіяні у процесах концептуалізації та категоризації. До структури концептуальної категорії «природа» входять субкатегорії «рослина», «тварина» та «істота», у яких виділяються різноманітні складники. Субкатегорія «істота» виявилася найбільш продуктивною. Концептуальна категорія «природа» представлена у мові номінативними одиницями (неологізмами та оказіоналізмами), що вживаються на позначення рослин, тварин та істот МС.

Перспективи подальших розвідок вбачаємо у дослідженні особливостей фентезійного дискурсу та інших концептуальних категорій можливого світу.

Список використаної літератури

1. Brooks T. The Elf Queen of Shannara / Terry Brooks. – L. : Random House, 1992. – 402 с.
2. Cambridge Dictionary online [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://dictionary.cambridge.org>
3. Dictionary.com [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://dictionary.reference.com/>
4. Goodkind T. Wizard's First Rule [Електронний ресурс] / Terry Goodkind. – 1994. – Режим доступу: http://www.greylib.su/?category=englishengfan&altname=wizards_first_rule_sword_of_truth_book_1
5. Goodkind T. Temple of the Winds [Електронний ресурс] / Terry Goodkind. – 1997. – Режим доступу: http://www.greylib.su/?category=englishengfan&altname=temple_of_the_winds_sword_of_truth_book_4
6. Hobb R. Fool's Errand / Robin Hobb. – L. : Harper Collins Publishers, 2002. – 661 p.
7. Jordan R. Eye of the World [Електронний ресурс] / Robert Jordan. – 1990. – Режим доступу: <http://greylib.uz/bookdetails.php?book=447&lang=1>
8. Maud G. A Modern Herbal [Електронний ресурс] / A. G. Maud/ – 2004. – Режим доступу: <http://www.botanical.com>
9. Online Etymology Dictionary [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.etymonline.com>
10. Paolini C. Brisingr [Електронний ресурс] / Christopher Paolini. – 2008. – Режим доступу: http://www.greylib.su/?category=english-engkids-engfan&altname=brisingr_inheritance_book_3
11. Rowling J. K. Harry Potter and the Sorcerer's Stone [Електронний ресурс] / Joanne K. Rowling. – 1997. – Режим доступу: http://www.greylib.su/?category=englishengkids&altname=ves_harri_potter_na_angliiskom_all_harry_potter_books
12. Rowling J. K. Harry Potter and the Chamber of Secrets [Електронний ресурс] / Joanne K. Rowling. – 1998. – Режим доступу: http://www.greylib.su/?category=englishengkids&altname=ves_harri_potter_na_angliiskom_all_harry_potter_books
13. Rowling J. K. Harry Potter and the Prisoner of Azkaban [Електронний ресурс] / Joanne K. Rowling. – 1999. – Режим доступу: http://www.greylib.su/?category=englishengkids&altname=ves_harri_potter_na_angliiskom_all_harry_potter_books46
14. Rowling J. K. Harry Potter and the Order of the Phoenix [Електронний ресурс] / Joanne K. Rowling. – 2003. – Режим доступу: http://www.greylib.su/?category=englishengkids&altname=ves_harri_potter_na_angliiskom_all_harry_potter_books
15. Rowling J. K. Harry Potter and the Deathly Hallows / Joanne K. Rowling. – L. : Bloomsbury, 2007. – 607 p.
16. Salisbury R. L. Seticia [Електронний ресурс] / R. L. Salisbury. – 2004. – Режим доступу: <http://www.freeonlinereading.com/C1.htm>
17. Valente C. M. The Orphan's Tales: In the Night Garden [Електронний ресурс] / Catherynne M. Valente. – 2006. – Режим доступу: http://www.greylib.su/?category=englishengfan&altname=the_orphans_tales_in_the_night_garden
18. Valente C. M. The Orphan's Tales: in the Cities of Coin and Spice [Електронний ресурс] / Catherynne M. Valente. – 2007. – Режим доступу: http://www.greylib.su/?category=englishengfan&altname=the_orphans_tales_in_the_cities_of_coin_and_spice

Александрук И. В. Структура и средства вербализации концептуальной категории «природа возможного мира» (на материале современных фентезийных произведений).

Аннотация

Статья посвящена проблеме категоризации и концептуализации возможного мира, представленного в современных фентезийных произведениях/ Также анализируются средства вербализации и структура концептуальной категории «природа». Именно языковые средства определяют и указывают границы категории, которая формируется в сознании человека. Определено, что концептуальная категория «природа» объединяет субкатегории «растение», «животное» и «существо», в которых выделяются разные составляющие. Субкатегория «существо» оказалась наиболее численной. Концептуальная категория «природа» представлена в языке номинативными единицами (окказионализмами и неологизмами), которые называют растения, животных и существ возможного мира.

Ключевые слова: концептуализация, категоризация, концептуальная категория, возможный мир.

Aleksandruk I. V. Structure and means of verbalization of the conceptual category «nature» (based on the contemporary fantasy works).

Summary

The aim of the article is to determine and analyze the means of verbalization and structure of the conceptual category «nature».

The object of the following article is neologism and occasionalisms created to name the peculiar elements of the possible worlds' nature presented in the contemporary fantasy works.

Special attention is drawn to semantic, conceptual and structural aspects of nominative units used in the contemporary fantasy works. The means of verbalization and the structure of the conceptual category «nature» are analyzed.

It was founded that categorization and conceptualization are two interrelated processes. The process of conceptualization is aimed at singling out the minimal meaningful units of human's knowledge of the world, whereas the process of categorization is aimed at combining similar units. Metaphor and metonymy take part in the processes of categorization and conceptualization. It was determined that the conceptual category «nature» comprises such subcategories as «plant», «animal» and «creature» in which different structural elements were singled out. The conceptual category «nature» is verbalized with the help of neologisms and occasionalisms created to name the plants, animals and creatures of the possible worlds.

Peculiar features of fantasy discourse or other conceptual categories of the possible worlds could be under research.

Key words: conceptualization, categorization, conceptual category, possible world.

УДК 81'362:811.112.2+811.161.2

Андрій О. Б.,
аспірант кафедри загального та германського мовознавства
Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника
E-mail: olia_gusovska@mail.ru

ПЛЮСКВАМПЕРФЕКТ І ДАВНОМИНУЛИЙ ЧАС МОДАЛЬНИХ ДІЄСЛІВ: ЗІСТАВНО-ТИПОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

У статті висвітлюється проблема синтезу форм плюсквамперфекта / давноминулого часу і модальних дієслів для відтворення семантики модальності. На основі аналізу фактичного текстового матеріалу висунуто припущення, що у німецькій мові плюсквамперфект кон'юнктива додатково вказує на модальну семантику у пропозиціях із модальними дієсловами, а в українській мові давноминулий час у такого роду виявах є залежним від значення модального дієслова.

Ключові слова: плюсквамперфект, давноминулий час, модальність, модальне дієслово, кон'юнктив.

Наукова література доводить, що у багатьох типологічно неспоріднених мовах минулі часи можуть передавати модальні значення [див.: 4–5; 8–13 та ін.]. Особливу позицію займають плюсквамперфектні форми, які для вираження модальної семантики можуть використовувати умовний спосіб. У пропонованій рзвідці це насамперед стосується німецької мови, де умовний спосіб має спеціальну форму вираження – кон'юнктив. Давноминулий час для модальних пропозицій тільки частково використовує форми умовного способу. У контексті наведеної проблематики, вочевидь, на окрему увагу заслуговують висловлення, в яких форми плюсквамперфекта й давноминулого часу виражаються за допомогою модальних дієслів.

Метою роботи є аналіз форм плюсквамперфекта / давноминулого часу для вияву їх модального значення у сукупності із семантичною специфікою модальних дієслів.

Актуальність теми умотивована необхідністю дослідження модальних висловлень, предикативним центром яких є форми плюсквамперфекта і давноминулого часу, виражені модальними дієсловами, оскільки такі пропозиції містять подвійні модальні конотації.

У німецькій мові лексичне вживання модальних дієслів *dürfen, können, mögen, müssen, sollen i wollen* виявляє усі синтетичні й аналітичні часи і способи, отож становить повну парадигму флексій дієслова [7, с. 25]. Звідси випливає, що плюсквамперфект модальних дієслів можна розглядати у проекції дійсного й умовного способів. Наведемо приклад із плюсквамперфектом модального дієслова дійсного способу: **(1) *Las also, daß ein Kollege, der unser Land wenige Jahre vor dessen Zusammenbruch hatte verlassen müssen, aber doch etwas wie ein Gesinnungsgenosse gewesen war, sich nun als radikaler Kritiker zeigte all derer, die in der DDR geblieben waren, anstatt dieses Land ebenfalls mit Abscheu zu verlassen*** (Ch. Wolf).

Після розгляду такої пропозиції стає очевидним той факт, що йдеться швидше про темпоральну маркованість модального дієслова, ніж про модальну. Тому вважаємо правомірним зосередження